

www.raa.ro

www.fondulglobal.ro

RAPORT SINTETIC AL PROGRAMULUI

“Către Accesul Universal la prevenirea și tratamentul HIV/SIDA și la îngrijirea și asistența socială pentru persoanele vulnerabile și populațiile defavorizate”

Finantator:

Fondul Global de Luptă Împotriva SIDA, Tuberculozei și Malariei

Primitor Principal:

Fundația Romanian Angel Appeal

Perioada de implementare: 1 iulie 2007 – 30 iunie 2010

Valoarea grantului: 8,7 milioane Euro

Material pentru presă, Noiembrie 2010

Cuprins

SCOPUL, OBIECTIVELE ȘI REZULTATELE PROGRAMULUI	3
PROIECTELE DESTINATE TINERILOR CARE TRĂIESC CU HIV/SIDA.....	5
PROIECTELE DE PREVENIRE A INFECȚIEI CU HIV ÎN RÂNDUL GRUPURILOR VULNERABILE.....	7
1. CONSUMATORII DE DROGURI INJECTABILE	7
2. PERSOANELE CARE PRACTICĂ SEXUL COMERCIAL	9
3. COPIII ȘI TINERII CARE TRĂIESC PE STRADĂ.....	11
4. PERSOANELE PRIVATE DE LIBERTATE (DEȚINUȚII)	13
5. PERSOANELE DE ETNIE RROMA	15
6. BĂRBAȚI CARE AU RELAȚII SEXUALE CU BĂRBAȚI.....	16

SCOPUL, OBIECTIVELE ȘI REZULTATELE PROGRAMULUI

Scopul Programului “Către Accesul Universal la prevenirea și tratamentul HIV/SIDA și la îngrijirea și asistența socială pentru persoanele vulnerabile și populațiile defavorizate” este menținerea incidenței HIV/SIDA în România la nivelul scăzut înregistrat în anul 2005, prin intervenții eficiente, orientate către grupurile vulnerabile și tinerii care trăiesc cu infecție HIV/SIDA (YPLWHA).

Obiectivele programului s-au concentrat asupra:

- Extinderii acțiunilor de prevenire, orientate către grupurile vulnerabile și a îmbunătățirii serviciilor care pot reduce vulnerabilitatea acestor persoane la HIV/SIDA.
- Tinerilor care trăiesc cu HIV - urmărind diversificarea gamei de servicii destinate acestor persoane. Serviciile s-au axat asupra conceptului de prevenire pozitivă, incluzând programe de dezvoltare a aptitudinilor pentru viață, accesul la locuri de muncă, educație și instruire vocațională, adăpost, precum și servicii de planning familial, sănătate a reproducerii și prevenire a transmiterii de la mamă la copil.
- Implementării eficiente și eficace a grantului. Activitățile specifice au urmărit oferirea de asistență tehnică organizațiilor sub-recipiente, coordonarea eforturilor de evaluare și monitorizare, pentru evitarea sincopei în activități sau duplicarea acestora, dezvoltarea și implementarea unei strategii de comunicare pentru creșterea vizibilității activităților programului, precum și coordonarea eforturilor naționale de advocacy, pentru asigurarea de fonduri guvernamentale în vederea continuării serviciilor și după încheierea finanțării Fondului Global (FG).

Rezultatele¹ majore înregistrate în implementarea programului pe parcursul celor 3 ani au fost:

- **16.539** consumatori de droguri injectabile (CDI), **5.848** persoane implicate în sexul comercial, **23.645** persoane de etnie rroma, **3.423** copiii ai străzii și **30.695** deținuți au beneficiat de programe de prevenire HIV/SIDA;
- **58.477** sesiuni individuale, față în față, de prevenire HIV/SIDA în rândul bărbaților care au relații sexuale cu bărbații;
- **2.033** educatori între egali instruiți din rândul tinerilor care trăiesc cu HIV/SIDA și al persoanelor aparținând grupuri vulnerabile la infecția cu HIV/SIDA;
- **4.417.731** prezervative distribuite grupurilor vulnerabile (IDU, CSW, persoane de etnie rroma, copiii străzii și deținuți) și persoanelor care trăiesc cu HIV/SIDA;
- **17.743** persoane aparținând grupurilor vulnerabile au fost consiliate, testate și au primit rezultatul testului HIV;
- **2.637** tineri care trăiesc cu HIV/SIDA au beneficiat de activități de informare, educare și consiliere în cadrul programelor de "Educație pentru viață";
- **1.145** persoane care trăiesc cu HIV/SIDA au primit consiliere pentru orientare profesională și vocațională.

¹ Al șaselea raport de progres al Programului HIV/SIDA, Runda a 6-a disponibil la - <http://www.fondulglobal.ro/stadiul-implementarii/grantul-hiv-sida/>

În cadrul acestui program au fost realizate și primele studii din România de supraveghere serologică și comportamentală a grupurilor vulnerabile la infecția cu HIV și a tinerilor care trăiesc cu HIV/SIDA.

Fundația Romanian Angel Appeal (RAA) a derulat studiile în colaborare cu Institutul de Boli Infecțioase “Prof Dr. Matei Balș” (pentru tineri seropozitivi HIV), cu UNODC (pentru consumatorii de droguri injectabile), cu Administrația Națională a Penitenciarelor (pentru deținuți), cu organizația Population Services International (pentru bărbații care au relații sexuale cu bărbați) și cu Asociația Română Anti-SIDA (pentru femeile care practică sexul comercial).

Scopul cercetărilor serologice și comportamentale este acela de a urmări evoluția în timp a comportamentelor unui grup și a prevalenței infecțiilor transmisibile în cadrul acestuia. În baza unor astfel de studii poate fi înțeles modul în care o epidemie se propagă într-un grup populațional.

În 2008 și 2009, a fost colectată prima serie de date comportamentale și serologice în rândul grupurilor vulnerabile. În 2010, a fost colectată a doua serie de date serologice și comportamentale privind deținuții, femeile care practică sexul comercial și consumatorii de droguri injectabile din București. Tot în acest an, RAA a coordonat primul studiu de estimare a numărului de bărbați care au relații sexuale cu bărbați din București.

Rapoartele acestor studii sunt în pregătire și vor fi lansate în prima parte a anului 2011.

Programul finanțat de Fondul Global s-a concretizat într-un număr de 85 de proiecte (numărul include și studiile realizate), implementate de către 27 de organizații aparținând atât sectorului neguvernamental, cât și celui public, care au lucrat sub coordonarea Fundației Romanian Angel Appeal.

PROIECTELE DESTINATE TINERILOR CARE TRĂIESC CU HIV/SIDA

Tinerii rămân în continuare în centrul atenției când este vorba de pandemia SIDA. Aproximativ 40% din noile infecții apar în rândul populației tinere. De asemenea, în această categorie de vârstă se înregistrează, zilnic, cel mai mare număr de infecții cu transmitere sexual, excluzând HIV (peste 500.000 infecții zilnice).

În zonele în care tinerii sunt informați asupra riscurilor transmiterii HIV, aceștia iau măsuri de schimbare a comportamentelor, astfel încât să își reducă riscul de infectare. De exemplu, în unele țări, campaniile țintite au dus la întârzierea debutului vieții sexuale și la creșterea ratei de folosire a prezervativului, ceea ce a dus implicit la scăderea numărului de noi infectări cu HIV în rândul populației tinere.

În România, conform statisticilor furnizate de Comisia Națională de Luptă Anti SIDA (CNLAS), la data de 30.06.2010, erau înregistrați 6.714 tineri seropozitivi cu vârste cuprinse între 15 și 29 ani².

Furnizarea de suport tinerilor care trăiesc cu HIV/SIDA în România a reprezentat o provocare unică și urgentă la data demarării programului finanțat de Fondul Global Runda 6. Cei peste 6.000 de adolescenți cu vârste cuprinse între 15 și 19 ani aveau nevoie stringentă de susținere pentru a-și continua educația și a se integra pe piața muncii, pentru a-și găsi o locuință sau pentru a-și întemeia o familie.

Prin sesiuni de informare și de consiliere individuală și de grup, prin distribuire de prezervative și de materiale informative, prin facilitarea accesului la cursuri vocaționale, stagii de practică și ateliere protejate, tinerii seropozitivi au fost asistanți pe drumul lor către o viață independentă.

Încercând continuu să adapteze interesele și abilitățile tinerilor seropozitivi la oportunitățile existente pe piața locurilor de muncă, profesioniștii implicați au reușit să sprijine tinerii în a identifica cele mai bune soluții pentru formarea și integrarea lor profesională. Aceste activități au necesitat mult tact și diplomație din partea specialiștilor, dar și motivație și perseverență din partea tinerilor. Pentru unii tineri a fost posibilă identificarea de soluții viabile pe piața muncii, în timp ce pentru alții alternativa au reprezentat-o unitățile protejate în care ei se simt mai puțin expuși presiunii și discriminării din partea societății.

În ceea ce privește nivelul de cunoștințe HIV/SIDA, Studiului "Anchetă asupra comportamentelor cu risc de transmitere HIV în rândul tinerilor care trăiesc cu HIV/SIDA în România"³ realizat de Fundația Romanian Angel Appeal (RAA) în 2009, arată că aproximativ

---

² Comisia Națională de Luptă Anti SIDA, date statistice la 30.06.2010 - http://www.cnlas.ro/images/doc/date_romania_30iunie2010.pdf

³ "Anchetă asupra comportamentelor cu risc de transmitere HIV în rândul tinerilor care trăiesc cu HIV/SIDA în România", raport sintetic, septembrie 2009, studiu realizat în cadrul programului finanțat de Fondul Global de Luptă Împotriva SIDA, Tuberculozei și Malariei, Runda 6 - http://www.fondulglobal.ro/plain/files/Ancheta_Comportamentala_Tineri_HIV_SIDA-Raport_2009_RAA_COREL.pdf

38% dintre respondenți au înregistrat scorul maxim la indicatorul de cunoștințe comprehensive despre HIV și SIDA. Întrebările care compuneau indicatorul vizau următoarele teme: utilizarea prezervativului, fidelitatea, transmiterea HIV în condițiile utilizării în comun a veselei, aspectul sănătos al unei persoane care ar putea fi infectată cu HIV, transmiterea HIV prin intermediul înțepăturilor de țânțari.

66% dintre respondenți au declarat că și-au început viața sexuală, vârsta medie de debut sexual fiind 16.8 ani. 18% dintre fetele active sexual au avut cel puțin o sarcină până la data interviului. Dintre respondenții care au avut parteneri sexuali în ultimul an, 66% au folosit prezervativul la ultimul contact sexual.

ARIA DE ACOPERIRE

București, Arad, Galați, Hunedoara, Bacău, Constanța, Dolj, Suceava, Timiș, Iași, Neamț, Caraș Severin, Vaslui, Botoșani, Sibiu, Mureș, Giurgiu, Prahova.

ORGANIZAȚII IMPLICATE

Uniunea Națională a Organizațiilor Persoanelor Afectate de HIV/SIDA (UNOPA);
Fundația pentru Dezvoltarea Popoarelor (FDP);
Fundația Inimă de Copil;
Asociația Noua Speranța Petrița;
Asociația Lizuca;
Fundația Baylor Marea Neagră;
Asociația Red Ribbon;
Fundația SCOP Timișoara;
Fundația "Alături de voi";
Health Aid Romania (HAR);
Romanian Children's Appeal (RCA).

PRINCIPALELE REZULTATE

- 2.637 tineri seropozitivi HIV cuprinși în activitățile de informare și educare în cadrul Programului "Educație pentru viață";
- 131 educatori între egali din rândul tinerilor seropozitivi au fost instruiți pentru a furniza informații HIV/SIDA;
- 1.145 persoane care trăiescu cu HIV au beneficiat de consiliere pentru integrarea profesională și ocupațională;
- 549 tineri integrați în ateliere de training vocațional/ateliere de terapie ocupațională;
- 581 tineri înscriși la cursuri de pregătire vocațională/profesională (inspector resurse umane, motostivuatorist, șofer, contabil etc);
- 525 tineri au absolvit cursuri de pregătire vocațională/profesională;
- 53 tineri au beneficiat de stagii de practică la angajatori;
- 53 tineri au beneficiat de burse de studii;
- 74 tineri angajați pe piața muncii sau în ateliere vocaționale.

PROIECTELE DE PREVENIRE A INFECȚIEI CU HIV ÎN RÂNDUL GRUPURILOR VULNERABILE

Categoriile cu grad crescut de risc la infecția cu HIV, menționate în toate documentele internaționale sunt: bărbații care întrețin relații sexuale cu bărbați; consumatorii de droguri injectabile; persoanele care practică sexul comercial și deținuții. În majoritatea țărilor, acestea sunt populațiile cu o prevalență mai mare a infectării cu HIV decât populația generală, deoarece adoptă comportamente cu un risc crescut de a se infecta și se află printre cele mai marginalizate și mai discriminate populații din cadrul societății.

Abordările punitive privind consumul de droguri, sexul comercial și homosexualitatea stimulează stigmatizarea și ura împotriva acestor populații, ceea ce le face să se ascundă și mai mult și să se îndepărteze de serviciile menite să prevină, trateze și să atenueze impactul HIV. În același timp, resursele necesare prevenirii, tratamentului HIV și îngrijirii pentru aceste populații nu sunt proporționale cu prevalența HIV, ceea ce reprezintă o gestionare foarte greșită a resurselor și un eșec în respectarea drepturilor fundamentale ale omului.

1. CONSUMATORII DE DROGURI INJECTABILE

Peste tot în lume, ca și în România, consumul de droguri injectabile reprezintă o problemă în creștere. Și cei care consumă droguri prin inhalare și prin alte mijloace sunt la risc pentru infectarea cu HIV. Conform datelor publicate de UNODC (2006) la nivel mondial există circa 13 milioane de consumatori de droguri, mai mult de 16 milioane de consumatori de opiacee și aproximativ 35 milioane de consumatori de anfetamine-tip stimulenți. Conform aceluiași studiu, odată intrat într-o comunitate de consumatori de droguri, HIV poate crește prevalența cu până la 90% în doar doi ani⁴.

Există probe că măsurile de reducere a riscului (cum ar fi accesul la echipament steril de injectare și terapia de substituție cu opioide) sunt fezabile și au rezultate satisfăcătoare ca măsuri de sănătate publică, eficiente din punct de vedere al costului și nu conduc la un consum sporit de droguri.

Nu numai că punerea în practică a acestor măsuri este permisă conform tratatelor internaționale privind controlul drogurilor, dar este și în consonanță cu obligațiile statelor derivate din legislația internațională a drepturilor omului. Cu toate acestea, în multe țări – ca și în România – accesul consumatorilor de droguri la astfel de măsuri este limitat iar în altele inexistent.

Datele publicate în acest an de UNODC arată că în acest moment în lume există 38 milioane de persoane dependente de consumul de droguri și doar 4.9 milioane au acces la servicii cuprinzătoare, la terapie de substituție cu opioide și la programe de schimb de ace și seringi.⁵

---

⁴ Consumul de droguri, UNODC - <http://www.unodc.org/unodc/en/hiv-aids/injecting-drug-use.html>

⁵ Catre tratament si ingrijire a dependetei de droguri bazate pe date, Treatnet, 2010 - http://www.unodc.org/docs/treatment/Brochures/10-50007_E_ebook.pdf

În multe țări, cei care folosesc droguri ilegale reprezintă fracția cea mai mică de persoane care beneficiază de tratamente antiretrovirale, chiar dacă reprezintă majoritatea persoanelor seropozitive. Legislațiile privind drogurile de mare risc incriminează efectiv statutul de consumator de droguri, ceea ce face ca mulți dintre consumatorii de droguri să ajungă la închisoare sau într-un cerc vicios de programe de reabilitare ineficiente și obligatorii, beneficiind rar de servicii de sănătate și sociale pentru dependența de droguri sau pentru prevenirea și tratamentul HIV de care au o nevoie disperată.

SITUAȚIA ÎN ROMÂNIA

Conform “Studiului de supraveghere a comportamentului HIV, Hepatita B și Hepatita C în rândul consumatorilor de droguri injectabile în București, România” realizat de UNODC în 2009, 64% dintre consumatorii de droguri injectabile (CDI) din București aparțin categoriei de vârstă 18-29 ani. Majoritatea (75%) folosesc heroina de 2-3 ori pe zi. 13% dintre respondenți au dat spre utilizare altor consumatori acele/seringile pe care le-au folosit ei la ultima injectare, în timp ce 15% dintre ei au folosit seringile folosite de alți CDI anterior.

Mai mult de jumătate dintre CDI (56%) cu vârste cuprinse între 18 și 24 ani, cu antecedente de detenție și consum de droguri, au raportat folosirea drogurilor în timp ce se aflau în detenție, comparativ cu 34% dintre persoanele de peste 25 ani ce se aflau tot în detenție.

În România, la 30 iunie 2010 existau câteva organizații neguvernamentale și instituții guvernamentale care ofereau servicii adresate acestei categorii de populație. Cu toate acestea serviciile oferite nu acoperă o arie geografică extinsă astfel încât să atingă cea mai mare parte dintre consumatorii de droguri.

Serviciile oferite în cadrul proiectelor finanțate de Fondul Global au fost următoarele:

- Prevenire transmiterii HIV și reducerea riscurilor asociate consumului de droguri prin distribuirea de echipamente de injectare sterile, prezervative și material; informative, consiliere și testare HIV, hepatită B și C, vaccinare împotriva hepatitelor B și C;
- Asistență medicală primară și consiliere psihologică în cadrul programelor de outreach și prin intermediul unei clinici ușor accesibile grupului țintă;
- Formare de educatori între egali din rândul consumatorilor de droguri cu scopul oferirii de informații în cadrul grupului și pentru culegerea de informații referitoare la încălcarea drepturilor acestora;
- Lobby și advocacy pentru creșterea accesului acestei categorii de populație la serviciile de prevenire și tratament.

ARIA DE ACOPERIRE

București, Ilfov, Timișoara, Dolj

ORGANIZAȚII IMPLICATE

Asociația Română Anti-SIDA (ARAS)

Alianța de Luptă Împotriva Alcoolismului și Toxicomaniei (ALIAT)

Asociația Integration

PRINCIPALELE REZULTATE:

- 16.539 consumatori de droguri injectabile atinși prin programele de prevenire HIV/SIDA;
- 3.314.884 seringi distribuite;
- 1.133.178 seringi colectate;
- 1.033.178 prezervative distribuite.

2. PERSOANELE CARE PRACTICĂ SEXUL COMERCIAL

În ultimii 10 ani numărul cazurilor de persoane infectate/afectate de HIV/SIDA în Europa de Est și Asia Centrală a crescut simțitor, afectând regiuni extinse. Se estimează că în multe țări un procent mare de noi infecții cu HIV se face prin intermediul sexului contra plată.

Lucrul în domeniul sexului comercial este destul de periculos. Utilizând principiile reducerii riscului putem ajuta la salvarea vieții persoanelor implicate în sexul comercial așa cum am ajutat și consumatorii de droguri să își reducă riscurile prin programele de reducere a riscurilor. Adesea, persoanele implicate în sexul comercial sunt expuse riscurilor precum: consum de droguri, diverse boli, violență, discriminare, îndatorare, criminalizare și exploatare (prostituție cu copii, trafic pentru prostituție, exploatarea emigranților).

Există dovezi concludente că programele de prevenire a infecției cu HIV pentru persoanele care practică sexul comercial și clienții acestora sunt eficiente. Există, de asemenea, probe că dacă aceste persoane nu se tem constant de poliție și de clienții violenți, dacă lucrează în condiții sigure și dacă li se dă posibilitatea să dețină controlul asupra mediului lor de lucru, vulnerabilitatea lor la HIV se reduce considerabil. Cu toate acestea, mai puțin de o treime dintre lucrătorii în domeniul sexului comercial beneficiază de servicii adecvate de prevenire HIV, și chiar și mai puține beneficiază de tratamentul, îngrijirea și sprijinul adecvate.

Cel mai adesea, persoanele care practică sexul comercial nu sunt consultate în luarea de decizii privind programele și politicile aplicabile activității lor, chiar dacă uneori (în unele țări) ele s-au arătat a fi eficienți în ceea ce privește organizarea proprie și gestionarea unor programe de sănătate publică pline de provocări.

În multe țări prostituția este legalizată, însă legislația penală incriminează multe activități conexe prostituției. Acest aspect întărește stigmatizarea asociată lucrului în domeniul sexului comercial și împinge lucrătorii din acest domeniu la marginea societății. Strămutarea forțată a persoanelor care practică sexul comercial din zonele de dezvoltare comercială intervine și mai mult în calea accesului acestei categorii de persoane la servicii HIV furnizate la nivelul comunității. Tratamentul plin de prejudecăți și forțat al acestei categorii de populație în clinicile medicale îi descurajează să mai caute tratament și îngrijire pentru HIV.

SITUAȚIA ÎN ROMÂNIA

În România, ca în multe alte state, prostituția este încă nelegalizată și persoanele implicate în sexul comercial sunt discriminate și marginalizate.

Până în momentul de față doar organizațiile neguvernamentale au reușit să implementeze proiecte adresate acestei categorii de populație. Cea mai mare parte a proiectelor au avut ca principal scop prevenirea transmiterii HIV în rândul acestui grup țintă.

Datele colectate în cadrul Studiului “Prevalența virusurilor HIV, VHB și VHC și a comportamentelor cu risc de transmitere a acestora în rândul femeilor care practică sexul comercial pe stradă în București”⁶ realizat în 2009 de Fundația Romanian Angel Appeal au evidențiat faptul că în ceea ce privește nivelul de cunoștințe HIV/SIDA, tinerele care nu au trăit experiența instituționalizării au mai multe cunoștințe despre HIV/SIDA comparativ cu cele care și-au petrecut o parte din viață în instituții.

Totodată, femeile care și-au început viața sexuală după 19 ani au un nivel de cunoștințe mai mare comparativ cu cele care au avut un debut timpuriu.

De asemenea, dintre toate participantele la anchetă doar 4% au afirmat că au fost diagnosticate cu o infecție cu transmitere sexuală în ultimele 12 luni. 99% dintre respondente au declarat că au folosit prezervativul la ultimul contact sexual cu clientul, majoritatea (78%) susținând că ele au propus utilizarea acestuia. Același studiu a relevat faptul că cel mai important predictor pentru utilizarea prezervativului este existența unui copil.

În ceea ce privește accesul la servicii, majoritatea respondentelor (89%) au menționat faptul că au avut acces la prezervative gratuite, asistență medicală primară, servicii de reducere a riscului din partea singurei organizații neguvernamentale (ARAS) care oferă servicii pentru această grup vulnerabil.

În cadrul programului finanțat de Fondul Global, serviciile oferite au fost în mare parte încadrate în aria serviciilor de prevenire HIV/SIDA și de creștere a accesului acestor persoane la serviciile medico-sociale precum:

- Consiliere și testare HIV;
- Sesiuni de informare-educare pentru persoanele implicate în sexul comercial;
- Distribuire de echipamente sterile de injectare pentru persoanele implicate în sexul comercial, care folosesc droguri injectabile;
- Distribuire gratuită de prezervative;
- Servicii medicale primare și asistență socială;
- Lobby și advocacy pentru creșterea accesibilității persoanelor implicate în sexul comercial la servicii, precum și modificarea legislației în vigoare în concordanță cu legislația europeană.

---

⁶ “Prevalența virusurilor HIV, VHB și VHC și a comportamentelor cu risc de transmitere a acestora în rândul femeilor care practică sexul comercial pe stradă în București”, 2009, București, studiu realizat în cadrul programului finanțat de Fondul Global de Luptă Împotriva SIDA, Tuberculozei și Malariei, Runda a 6-a

Tânăra care practică sexul comercial –beneficiară a proiectului “Seară de seară” implementat de ARAS (copyright foto RAA & Claudia Iatan)

ARIA DE ACOPERIRE

Bucuresti, Ilfov, Bacău, Braşov, Cluj, Constanţa, Dolj, Iaşi, Neamţ, Timiş, Arad

ORGANIZAȚIA IMPLICATA:

Asociația Română Anti-SIDA (ARAS)

PRINCIPALELE REZULTATE

- 5.848 persoane implicate în sexul comercial atinse prin programele de prevenire HIV/SIDA;
- 283.345 seringi distribuite;
- 55.337 seringi colectate;
- 1.957.650 prezervative distribuite;
- 1.255 persoane au beneficiat de consiliere și testare HIV și își cunosc rezultatul.

3. COPIII ȘI TINERII CARE TRĂIESC PE STRADĂ

Copiii și tinerii care trăiesc pe stradă reprezintă o categorie populațională foarte vulnerabilă care necesită soluții adaptate și o atenție deosebită în conceperea politicilor de combatere a sărăciei și a excluderii sociale.

Numărul lor este foarte greu de stabilit atât în România, cât și în întreaga Europă, ca urmare a faptului că nu a fost gasită o definiție clară a acestei categorii dar și ca urmare a faptului că acest grup este caracterizat printr-o migrație accentuată dinspre orașele/satele mici catre centrele puternic industrializate.

Formularea unei definiții general valabile pentru acest grup vulnerabil este dificilă, ca urmare a faptului că în fiecare țară contextul este diferit. În special în Europa de Est, spre deosebire de alte părți ale Europei, copiii străzii păstrează încă parțial legătura cu familia și uneori chiar cu școala.

Cu sau fără o definiție clară, copiii și tinerii care trăiesc pe stradă sunt un grup care necesită o atenție sporită în ceea ce privește crearea de programe de sănătate. Cei mai mulți dintre ei, odată ajunși în stradă devin victime ale abuzurilor sexuale, adoptă comportamente cu risc de infectare cu HIV/ITS (relații sexuale neprotejate, consum de substanțe inhalante sau uneori injectabile etc), sunt obligați să cerșească sau să recurgă la alte metode pentru a-și procura resursele financiare de care au nevoie.

În ultimii ani, ca urmare a creșterii numărului de copiii care locuiesc în stradă a fost necesară dezvoltarea de proiecte de prevenire a transmiterii HIV/ITS. S-a încercat adaptarea acestora la nevoile grupului țintă și mai ales s-a încercat implicarea educatorilor între egali în eficientizarea intervențiilor.

SITUAȚIA ÎN ROMÂNIA

În ciuda unei economii care dădea senzația că se îndreaptă spre drumul cel bun și a integrării în Uniunea Europeană, situația copiilor străzii a rămas în continuare nerezolvată. Conform statisticilor Autoritatea Nationala pentru Protecția Familiei și a Drepturilor Copilului (ANPFDC) la 30 iunie 2010 existau în România 973 copii ai străzii.

În cadrul programului finanțat de Fondul Global, ARAS a fost singura organizație care a implementat servicii adresate acestei categorii de populație. În principal serviciile s-au axat pe prevenirea transmiterii HIV (distribuire de prezervative, materiale informative, consiliere și testare HIV etc) și asistență medico-socială oferită cel mai adesea în timpul activităților de outreach în comunități.

În 2009 ARAS a realizat cu finanțare de la Fondul Global un sondaj privind cunoștințele, atitudinile și practicile copiilor străzii. Rezultatele arată că 97% dintre cei intervievați aveau cunoștințe despre infecția cu HIV și despre SIDA. De asemenea, 75% dintre respondenți consideră că își pot reduce riscul de infectare dacă folosesc prezervativul la fiecare contact sexual, deși 50% dintre ei nu l-au folosit. Cu toate acestea 87% dintre tinerii intervievați au menționat faptul că au primit prezervative.

ARIA DE ACOPERIRE

Bacău, Neamț, Dolj, Constanța, Iași, Brașov, București, Ilfov, Cluj, Arad, Timiș

ORGANIZAȚII IMPLICATE

Asociația Română Anti-SIDA (ARAS)

*Adolescentă care trăiește pe stradă
– beneficiară a proiectului
implementat de ARAS
(copyright foto RAA & Claudia*

PRINCIPALELE REZULTATE

- 3.423 copii și tineri ai străzii atinși prin programele de prevenire HIV/SIDA;
- 296 copii și tineri ai străzii au beneficiat de consiliere și testare HIV și își cunosc rezultatul;
- 22 educatori între egali instruiți să ofere informații HIV/SIDA.

4. PERSOANELE PRIVATE DE LIBERTATE (DEȚINUȚII)

Conform statisticilor internaționale, rata de transmitere a infecției HIV în rândul deținuților este mai ridicată decât în rândul populației generale.

În majoritatea țărilor, standardele de sănătate din penitenciare și condițiile din închisori suferă din cauza lipsei de interes politic și public în ceea ce privește starea de bine a deținuților. În unele țări, grupele de populație la risc de infectare cu HIV (inclusiv consumatorii de droguri injectabile, persoanele care practică sexul comercial și în general cei săraci și marginalizați) sunt suprareprezentate în penitenciare. Drept urmare, procentul de persoane seropozitive HIV din penitenciare este adesea mai mare decât cel din comunitate.

În interiorul penitenciarelor, cel mai adesea, oamenii consumă droguri și au relații sexuale având acces redus la măsuri de prevenire a infecțiilor (prezervative, echipament steril de injectare) și la educația pentru sănătate comparativ cu populația din afara penitenciarelor.

Factorii legați de infrastructura penitenciarului și de gestionarea acestuia ca sistem privativ de libertate contribuie indirect la vulnerabilitatea asociată infecției cu HIV. Se includ aici supra-aglomerarea, violența, activitățile în bandă, lipsa de protecție a deținuților slabi sau tineri, personalul din penitenciar căruia îi lipsește pregătirea profesională sau care poate fi corupt, precum și serviciile medicale și sociale de calitate scăzută.

SITUAȚIA ÎN ROMÂNIA

Începând din 2004, în penitenciarele din România s-au derulat intervenții destinate să crească accesul persoanelor private de libertate la servicii de prevenire HIV/SIDA și de îngrijire.

Implementate de Administrația Națională a Penitenciarelor și de un grup de organizații neguvernamentale, programele de prevenire HIV/SIDA au fost în mare parte finanțate din surse internaționale, în special Fondul Global de Luptă Împotriva SIDA, Tuberculozei și Malariei (GFATM, Runda 2⁷ și Runda 6⁸) și UNODC⁹.

Programele finanțate de Fondul Global în perioada 2004 – 2009 s-au concentrat pe formarea de educatori între egali în rândul persoanelor private de libertate, pe distribuirea de prezervative și materiale informative, pe organizarea de sesiuni informare-educare-comunicare (IEC) destinate persoanelor private de libertate și pe consilierea și testarea voluntară pentru HIV.

Rezultatele anchetelor efectuate în perioada 2004 – 2007 atrag atenția asupra nevoii de a continua și intensifica programele de prevenire a transmiterii HIV, dar mai ales a VHB și VHC în penitenciare.

Astfel, prin finanțarea din partea Fondului Global în 2009, Rețeaua Română de Reducere a Riscurilor (RHRN) în parteneriat cu Autoritatea Națională a Penitenciarelor (ANP), Fundația Alături de Voi, ARAS, Integration și ALIAT a implementat un program de prevenire HIV/SIDA în rândul persoanelor private de libertate. În paralel, ANP a implementat un proiect de consiliere și testare HIV, tot cu finanțarea Fondului Global. Deși, demarate și implementate cu dificultăți proiectele au fost considerate eficiente.

Un studiu¹⁰ efectuat în 2009 în rândul persoanelor private de libertate arată că notorietatea HIV/SIDA este aproximativ la fel în rândul deținuților ca și în rândul populației generale. Doar 3% dintre cei intervievați au declarat că nu au auzit despre HIV/SIDA. De asemenea, peste 80% dintre respondenți recunosc, în mod corect, utilizarea în comun a acelor, seringilor, a obiectelor tăioase (lamele de ras/foarfeci) și calea materno-fetală drept căi de transmitere HIV, iar utilizarea conștientă a prezervativului, fidelitatea între parteneri, drept modalități de prevenire a transmiterii virusului.

Conform studiului, aproape 1/3 dintre deținuți apreciază că riscul personal de infectare cu HIV este foarte mare, în timp ce alți 23% consideră că nu au nici un risc de îmbolnăvire. 38% dintre deținuții activi sexual au declarat că în ultimele 12 luni au avut cel puțin un partener sexual. Utilizarea consistentă a prezervativului – respectiv cu toți partenerii sexuali – a fost declarată de 23% dintre deținuții participanți la studiu.

8% dintre deținuți au consumat heroină de-a lungul vieții, majoritatea (80%) utilizând calea injectabilă. Consumul de droguri injectabile în timpul detenției este mai frecvent raportat de

---

⁷ Program finanțat de Fondul Global de Luptă Împotriva SIDA, Tuberculozei și Malariei, Runda 2, pe durata 2004 – 2007.

⁸ Program Fondul Global de Luptă Împotriva SIDA, Tuberculozei și Malariei, Runda 6, pe durata iulie 2007 – iunie 2010.

⁹ Programul UNODC finanțează servicii de prevenire HIV/SIDA în perioada 2006 – 2010.

¹⁰ “Prevalența virusurilor HIV, VHB și VHC și a comportamentelor cu risc de transmitere a acestora în rândul persoanelor private de libertate”, 2009, București, studiu realizat în cadrul programului finanțat de FG Runda a 6-a

deținuți consumatori aflați în penitenciar de mai puțin de un an (61%), comparativ cu cei aflați în detenție de peste un an (28%). Utilizarea în comun a echipamentului de injectare pare să fie o practică răspândită în rândul celor care și-au injectat droguri în ultimele 12 luni în penitenciar sau în afara lui. Astfel, mai mult de o treime dintre deținuți au folosit în comun cu alte persoane acul (34%) sau seringă (38%) și mai mult de jumătate dintre ei au folosit în comun recipientul de preparare a drogului (64%). Aproape jumătate dintre deținuții consumatori de droguri injectabile au folosit filtrul în comun cu alte persoane (47%).

Rezultatele studiilor confirmă nevoia de continuare a programelor de prevenire adresate acestei categorii de populație. Va fi nevoie de eforturi comune, ale instituțiilor guvernamentale și ale societății civile, pentru respectarea drepturilor persoanelor aflate în detenție la servicii de reducere a riscurilor de transmitere a infecției cu HIV.

ARIA DE ACOPERIRE

Națională

ORGANIZAȚII IMPLICATE

Rețeaua Română de Reducere a Riscurilor (RHRN);

Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP);

Fundația Alături de Voi;

Asociația Romana Anti-SIDA (ARAS);

Asociația Integration

ALIAT

PRINCIPALELE REZULTATE

- 30.695 persoane aflate în detenție care au fost atinse prin programele de prevenire HIV;
- 1.368 persoane formate ca educatori între egali;
- 13.050 persoane au beneficiat de consiliere și testare HIV și își cunosc rezultatul;
- 68 persoane din rândul personalului medical și de asistență psiho-socială din penitenciare au fost instruite să ofere consiliere pre și post testare HIV.

5. PERSOANELE DE ETNIE RROMA

Realitatea arată că populația de etnie roma este una dintre cele mai expuse la infecția HIV/SIDA din cauza lipsei de informații asupra pericolului acestei boli, a gradului scăzut de școlarizare, a accesului dificil la serviciile medicale și, de asemenea, din cauza unor tradiții care fac o separație strictă între bărbați și femei, între îndatoririle și drepturile lor¹¹.

Datele culese de organizațiile neguvernamentale implicate în programele adresate acestei categorii populaționale arată că există o ușoară îmbunătățire a nivelului de informare privind

---

¹¹ Organizația Salvați Copiii, 2010, Proiectul “Prevenirea infecției HIV, în comunitățile rrome din județele Dâmbovița, Timiș și Vrancea”

HIV/SIDA și ITS-uri, precum și o ușoară modificare a comportamentelor cu risc în sensul adoptării unor măsuri de protecție.

Conform unui sondaj realizat de ARAS în 2009, 95% dintre participanții la studiu au relatat că au informații despre HIV și SIDA și au menționat că fidelitatea (59%) și utilizarea prezervativului (74%) sunt două metode de prevenire a transmiterii infecției cu HIV. Cu toate acestea 74% dintre ei nu au folosit prezervativul la ultimul contact sexual, deși 60% dintre ei au primit prezervative.

Cu toate acestea, este recomandat ca în continuare să fie dezvoltate programe de sănătate țintite pentru această categorie de populație. Intervențiile ar trebui să țină cont de caracteristicile acestui grup și să implice pe cât posibil persoane aparținând etniei romă pentru o eficiență crescută.

Activitățile desfășurate de ARAS, Salvați Copiii și DGASPC Hunedoara în cadrul programului finanțat de Fondul Global de Luptă Împotriva HIV/SIDA, TB și Malariei au vizat în principal prevenirea transmiterii HIV/SIDA/ITS prin distribuirea de prezervative și materiale informative, consilierea și testarea HIV, vaccinare împotriva hepatitelor B și C și formarea de formatori din rândul liderilor rroma și a asistenților comunitari.

ARIA DE ACOPERIRE

Bacău, Neamț, Dolj, Constanța, Iași, Brașov, București, Ilfov, Cluj, Arad, Timiș, Vrancea, Dâmbovița, Hunedoara.

ORGANIZAȚII IMPLICATE

Asociata Romania Anti-SIDA (ARAS)

Salvați Copiii

DGASPC Hunedoara

PRINCIPALELE REZULTATE

- 23.645 persoane de etnie rroma atinse prin programele de prevenire HIV/SIDA;
- 1.334 persoane au beneficiat de consiliere și testare HIV și își cunosc rezultatul;
- 84 educatori între egali formați

6. BĂRBAȚI CARE AU RELAȚII SEXUALE CU BĂRBAȚI

Chiar și țările în care datele semnalează că bărbații care au relații sexuale cu bărbați sunt sever afectați de HIV, nevoile acestora au fost foarte mult ignorate sau sub-finanțate. Semnalele curente arată că la nivel global, doar aproximativ 9% dintre bărbații care fac sex cu bărbați au acces la serviciile de prevenire și îngrijire HIV de care au nevoie. La această situație contribuie mulți factori, inclusiv negarea de către societate a comunității bărbaților care au relații sexuale cu bărbați, stigmatizarea și discriminarea, precum și încălcarea drepturilor omului. Homofobia a fost identificată ca fiind unul dintre obstacolele în calea accesului la tratament pentru persoanele seropozitive HIV cu orientare homosexuală.

Această categorie se confruntă frecvent cu violență și discriminare la nivel mondial, precum și cu incriminarea permanentă a „sodomiei” în multe state. Stereotipul „SIDA este boala homosexualilor” continuă să sporească discriminarea împotriva aceluia grup și a persoanelor seropozitive HIV, adesea îndepărtând aceste persoane de serviciile de sănătate.

SITUAȚIA ÎN ROMÂNIA

În România, discriminarea rămâne în continuare una dintre problemele majore cu care se confruntă această categorie de populație. Accesul la servicii medicale este îngreunat ca urmare a reticenței din partea bărbaților care au relații sexuale cu bărbații și a discriminării din partea personalului specializat.

Din păcate nu există suficiente servicii medicale dezvoltate ținând sau cel puțin prietenoase pentru această categorie de populație.

Serviciile de prevenire HIV/SIDA/ITS, serviciile psiho-sociale și de suport au fost dezvoltate și implementate doar de organizații neguvernamentale, neexistând sprijin din partea instituțiilor statului.

Conform studiului efectuat de Population Services International (PSI) România în 10 orașe din țară în 2008¹², nivelul de cunoștințe generale și specifice despre HIV/SIDA este ridicat în rândul bărbaților care fac sex cu bărbați: 80% dintre ei au identificat măsurile ce trebuie luate pentru reducerea riscurilor de infectare cu HIV. De asemenea, 34.4% dintre respondenți au identificat toate căile de transmitere a HIV.

În ceea ce privește accesarea serviciilor medicale pentru testarea HIV, 55,2% dintre participanții la studiu au declarat că au apelat la acest serviciu. Spre deosebire de comportamentul de folosire a prezervativului, care este influențat de norme subiective și de atitudini în ceea ce privește folosirea acestuia (eficiență, motivație), comportamentul de testare este influențat de nivelul de cunoștințe și de suportul social.

Același studiu relevă faptul că 75% dintre cei intervievați au folosit prezervativul la fiecare contact sexual avut cu parteneri „comerciali” sau întâmplător. Procentul este mai mic (53,1%) atunci când este vorba despre partenerul stabil. Cu toate acestea, 55,9% au declarat că au folosit prezervativul la fiecare contact sexual avut în ultimele 12 luni.

În cadrul programului finanțat de GFATM, două organizații neguvernamentale - ACCEPT și PSI au desfășurat:

- sesiuni de informare HIV/SIDA cu ajutorul specialiștilor dar și prin intermediul educatorilor între egaliș
- campanii de informare HIV/SIDA în stradă sau prin intermediul internetului sau serviciilor de telefonie mobilă (SMS);
- sesiuni de formare a specialiștilor în domeniul apărării drepturilor persoanelor cu orientare homosexuală;

---

¹² România (2008), Baseline Survey Findings Among Men who have Sex with Men in 10 Cities, Romania http://www.fondulglobal.ro/plain/files/BSS_MSM_PSI.pdf

- dezvoltarea unui serviciu telefonic – helpline;
- grupuri de suport pentru persoanele seropozitive HIV;
- consiliere și testare HIV;
- sesiuni de lobby și advocacy .

ARIA DE ACOPERIRE

București, Cluj, Constanța, Dolj, Timiș, Mureș, Buzău, Brașov, Galați, Iași, Suceava, Alba, Hunedoara, Argeș, Calarași, Tulcea, Vaslui, Sibiu, Arad și vizitatori ai canalelor de informare ai serviciilor on line

ORGANIZATII IMPLICATE

PSI Romania

ACCEPT

PRINCIPALELE REZULTATE

- 58.477 numărul de contacte stabilite în cadrul activităților de de out-reach desfășurate cu scopul de a preveni transmiterea infecției cu HIV;
- 364 educatori între egali formați din rândul bărbaților care fac sex cu bărbați;
- 303 persoane au beneficiat de consiliere și testare HIV și își cunosc rezultatul.